

YTTRANDE

Datum
SammanträdesdatumReferens
RUN-00190-2026Klimat- och
näringslivsdepartementet

Region Norrbotten – Remissyttrande över En kortare instanskedja för mark- och miljöärenden SOU 2025:122

Sammanfattning

Region Norrbotten välkomnar utredningens ambition att effektivisera och förkorta tillståndsprövningar och detaljplaneprocesser enligt miljöbalken (MB) och plan- och bygglagen (PBL). För Norrbotten, som står mitt i en omfattande industriell klimatomställning, är tidseffektiva och förutsebara processer en förutsättning för att säkra investeringsviljan och näringslivets konkurrenskraft.

Region Norrbottens utgångspunkter

Region Norrbottens regionala utvecklingsstrategi betonar ett hållbart och attraktivt Norrbotten med särskilt fokus på klimat- och energifrågor, innovation och konkurrenskraft. Den pågående nyindustrialiseringen ställer höga krav på energisystem, elnät och samhällsplanering.

Mot denna bakgrund är förutsebara och effektiva prövnings- och överprövningsprocesser strategiskt viktiga för regionens utveckling och för möjligheten att genomföra samhällsviktiga investeringar.

Region Norrbotten betonar att förändringarna i plan- och tillståndsprocesserna bör utformas med en helhetssyn. Kommunala, regionala och nationella aktörer behöver samverka tätare. Genom att använda regionala underlag och strategier i planeringen kan man tydliggöra samband, målkonflikter samt samlade effekter av olika beslut. En stärkt regional samordning säkerställer att gemensamma utmaningar hanteras och att möjligheter tas tillvara på bästa sätt.

Synpunkter på centrala förslag

Korta instanskedjan

Region Norrbotten ställer sig positiv till förslaget att korta instanskedjan genom att slopa länsstyrelsens överprövning av kommunala beslut om lov, start- och slutbesked samt tillsyn enligt PBL och MB.

Att överklaganden går direkt till mark- och miljödomstolen beräknas förkorta den totala handläggningstiden med tre till sex månader. Detta är av stor vikt för att angelägna samhällsbyggnadsprojekt ska kunna påbörjas tidigare.

Genom att renodla länsstyrelsens roll som tillsynsvägledande myndighet undanröjs misstankar om jävslignande förhållanden där samma myndighet både ger råd och överprövar beslut.

Regionen noterar dock farhågan om att länsstyrelserna kan tappa juridisk specialistkompetens när en stor del av deras nuvarande arbetsuppgifter försvinner. Det är avgörande att de fem mark- och miljödomstolarna, inklusive den i Umeå som omfattar Norrbotten, tillförs tillräckliga resurser för att hantera det ökade inflödet av mål utan att ledtiderna förlängs.

Begränsning av dispensgrunder för prövningstillstånd

Regionen stöder förslaget att begränsa dispensgrunderna för prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) till att främst avse prejudikatsdispens och extraordinär dispens i de mål där domstolen är sista instans.

Nuvarande ordning där MÖD meddelar prövningstillstånd i ett stort antal mål av andra skäl än prejudikatsintresse bedöms inte vara hållbar vid ett ökat målflöde.

Genom att fokusera på vägledande avgöranden stärks rättstillämpningens förutsebarhet, vilket är kritiskt för stora industriprojekt.

Förenklingar i detaljplaneprocessen

Region Norrbotten ser positivt på förslagen som syftar till att minska utredningsbördan och förenkla planprocessen.

Att slopa kravet på samråd och kungörelse inför en begäran om planeringsbesked gör instrumentet mer användbart för kommunerna. Det ger möjlighet till tidiga besked om statliga intressen, vilket minskar risken för sena upphävanden av planer.

Förtydligandet av processen för undersökning av betydande miljöpåverkan är välkommet. En tydligare kronologi där undersökningen görs före samrådet om planförslaget ökar kvaliteten i beslutsunderlaget.

Att begränsa samrådsretsen till de som är direkt berörda (t.ex. rågrannar) minskar kommunernas administrativa börda utan att nämnvärt försämra enskildas insyn, då kungörelseförfarandet kvarstår.

Regionen vill betona att effektivare processer inte får ske på bekostnad av lokal förankring eller miljömässiga och kulturella värden. Norrbottens utveckling präglas av mark- och resurskonkurrens – från renskötsel och naturvård till industrietableringar. Det är avgörande med verktyg för dialog och avvägningar som säkerställer att olika intressen (lokalsamhällets behov, riksintressen, klimat- och energimål) vägs mot varandra på ett transparent sätt. Plan- och tillståndprocesserna bör utformas så att platsbaserade lösningar främjas: varje ort och projekt har unika utmaningar, varför flexibilitet för lokala anpassningar behövs inom ramen för ett effektivare system.

Införande av avgift för överklagande

Regionen stöder införandet av en överklagandeavgift för vissa typer av mål enligt MB och PBL.

En avgift kan bidra till att överklaganden görs med större eftertanke och motverka s.k. okynnesöverklaganden som annars riskerar att fördröja viktiga investeringar.

Det är positivt att avgiften återbetalas vid framgång och att det finns möjligheter till avgiftsbefrielse för ekonomiskt utsatta, vilket säkerställer rätten till rättslig prövning.

Plankostnadsavtal

Regionen stöder att lagreglera plankostnadsavtal mellan kommuner och byggherrar.

Lagregleringen ökar förutsebarheten kring kostnadsfördelningen i planarbetet.

Regionen instämmer i att sådana kostnader inte ska kunna tas ut dubbelt genom både avtal och planavgift.

Digitalisering och utredningar

Region Norrbotten vill betona vikten av att statliga myndigheter som Boverket och Lantmäteriet får i uppdrag att utveckla digitala stöd och standarder för utredningar. Att tidigare utredningar (t.ex. geoteknik eller naturvärden) kan återanvändas genom sökbara digitala plattformar skulle kunna halvera utredningskostnaderna i vissa fall och avsevärt korta ledtiderna.